

The creative pursuits of 19th-century photographer Albert Swieykowski have not been widely studied due to a lack of data, but the fragments we do have of his biography allow us to evaluate this artist's contribution to the visual history of Vilnius. He arrived from the city of Thorn in Prussia (present-day Toruń, Poland) in 1860 and opened a popular photography studio on Vokiečių Street, and by 1861 the photographer started taking photographs of the city using the collodion

process. Several of Swieykowski's works are kept in the collections of the LNMA that mark the romanticism of 19th-century photography, including an impressive panorama over Vilnius from Buffalo Hill (now known as Tauras Hill). This image of Vilnius from a cataclysmic period in history is certainly a valuable picture of the city from that time, transporting our minds into the past.

Ugnė Marija Makauskaitė

>
Albert Swieykowski
(g. ~1829). Vilniaus
panorama nuo Bufalo
(Tauro) kalno. 1861–1865
Albuminas, kolodijus;
25,67 × 21,09 cm
LNDM, ED-197412

Albertas Swieykowski

Vilniaus panorama nuo Bufalo kalno. 1861–1865

Albuminas, kolodijus; 25,67 × 21,09 cm
LNDM, ED-197412

1
Matulytė M., „Fotografuoti draudžiama: Vilniaus fotografų likimai per 1863-ųjų sukilimą“, *Kultūrologija*, t. 9, Vilnius, 2002, p. 173–188; Narušytė A., Matulytė M., *Camera Obscura: Lietuvos fotografijos istorija 1839–1945*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2016, p. 124.

2
Junevičius D., „Fotografijos raida Lietuvoje 1839–1863 m.“, *Kultūros barai*, 1997, Nr. 10, p. 65.

3
Matulytė M., *Vilniaus fotografija, 1858–1915*, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2001, p. 468.

4
Matulytė M., *op. cit.*, p. 468.

Apie XIX a. Vilniaus fotografo Alberto Swieykowskio kūrybinę veiklą išsamių tyrimų nėra, tačiau fragmentiškos fotografo biografijos pakanka, kad suprastume ir įvertintume šios asmenybės indėlį į Vilniaus vizualinę istoriją ir miesto atminties metraštį.

A. Swieykowskis į Vilnių iš Thorno miesto Prūsijoje (dabar Torunė, Lenkija) atvyko 1860 m. ir apsigyvenęs komercijai palankioje vietoje, Mülerio (tuomet Šiškos) name, Vokiečių gatvėje, įsteigė fotoateljė¹. Fotografas greitai išgarsėjo kaip puikus portretistas, jo ateljė lankėsi daug garsių to meto žmonių. A. Swieykowskio dirbtuvės buvo žinomos kaip vienos pažangiausių². Apie 1861 m., naudodamas kolodijaus technologiją, fotografas pradėjo fiksuoti ir

miestą³. Taip palengva gimė A. Swieykowskio *magnum opus* – reprezentacinis Vilniaus miesto albumas, pirmasis tokio pobūdžio fotografijų rinkinys, sudarytas iš 32 darbų. Rinkinyje – išskirtinė penkių dalių Vilniaus panorama, pirmoji tokio dydžio Lietuvoje⁴.

Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje saugomi keli A. Swieykowskio darbai, žymintys XIX a. fotografijos romantinę kryptį, tarp jų ir įspūdinga Vilniaus panorama, atverianti horizontus nuo Bufalo (dabar Tauro) kalno. Vieta pasirinkta ne atsitiktinai: iš čia matomi pagrindiniai sakraliniai miesto pastatai, kuriuos dažnai fiksuodavo fotografas. Peizažo, o kartu ir miesto, unikalumą, pasireiškiantį per pagrindinių bažnyčių bokštus ir Katedrą, įrėmina aiškiai matoma kalno dalis. Šitai, žiūrovo žvilgsnį vedant nuo apšviestos kalno viršūnės per chaotišką miesto architektūrą giedro dangaus link (anuo met – technologinis trūkumas, šiandien – galbūt

NUFOTUOJATA
21 1850

estetinis pranašumas), sukuriamas didingo, o kartu ir tolimo miesto įspūdis. Panoraminė fotografija leidžia miestą plačiai aprėpti, vadinas, ir jį „valdyti“, nes žiūrintysis atsiduria vaizdo centre⁵. Kurdama atskirtį tarp manęs – žiūrovo – ir miesto peizažo, panoraminė fotografija tampa paviršiumi, į kurį projektuojame savo baimes, troškimus ir kuris teikia malonumą⁶. Galima sakyti ir taip: kiekviena atsivėrusi tuštuma masina ją užpildyti. Kita vertus, A. Swieykowskio fotografijoje matomos miesto panoramos vizualinis paviršius suteikia galimybę įvardyti vietas, tiksliau jas pervadinti, nes jos jau turi

vietos gyventojų suteiktus pavadinimus⁷. Kitaip tariant, fotografijoje matomas ir įvardijamas paviršius perteikia nematomas ir nebylios vietas gylį. Paradoksalu, bet absoliučiai atsiribojęs nuo dalyvavimo politinėje veikloje A. Swieykowskis savo darbuose išsaugojo tuometės realijos – kataklizmų metų, kai žmogaus gyvenimas tapo bevertis, kaip puikiai yra pasakiusi dr. Margarita Matulytė, – dalelę. Taip fotografo kūrinys, vienas iš nedaugelio vaizduojančių Vilniaus panoramą, šiandien įgauna dar didesnę vertę.

Ugnė Marija Makauskaitė

5
Narušytė A., Matulytė M.,
op. cit., p. 90.

6
Giblett R., Tolonen J.,
Photography and Landscape: Photography and Landscape, Bristol,
Intellect Books Ltd, 2012,
p. 55.

7
Giblett R., Tolonen J.,
op. cit., p. 54.